

Про викладання економіки у 2014/2015 н.р.

Сьогодні значна увага приділяється формуванню економічної культури учнів, використанню міжпредметних зв'язків, змісту, організації та методиці економічної підготовки учнів.

Викладання економіки у 5 – 9-х класах загальноосвітньої школи може бути організовано за рахунок шкільного компоненту освіти за програмами «Подорож у світ економіки», «Етика юного споживача» (5-6 клас), «Сімейна економіка», «Основи раціонального споживання» (7 клас), «Людина і світ професій», «Споживання і здоров'я» (8 клас), «Основи економіки» (8-9 клас), «Особиста готовність учнів до вибору професій економіко-підприємницької сфери», «Права споживачів» (9 клас), «Ділова активність» (9-10 клас).

Міністерство освіти і науки України в тісній співпраці з Національним банком України (НБУ) та Агентством США з міжнародного розвитку (USAID) розпочало впровадження дослідно-експериментального освітнього проекту з підвищення рівня фінансової грамотності української молоді, що розрахований на сім років. Пілотний курс «Фінансова грамотність» викладатиметься в загальноосвітніх навчальних закладах України для учнів 10-х класів.

Навчальні матеріали для нового курсу (навчальна програма, підручник і робочий зошит для учня, а також навчальний посібник для вчителя) були розроблені Університетом банківської справи НБУ та Проектом USAID «Розвиток фінансового сектора» (FINREP) і затверджені Міністерством. Метою викладання курсу «Фінансова грамотність» є забезпечення кращого розуміння молодим поколінням українців практичних аспектів фінансових питань, зокрема здійснення заощаджень, інвестування, запозичення, а та-

кож розрахунок вартості надання індивідуальних фінансових послуг – страхування, кредитування для здійснення крупних покупок та електронних карток. Курс також навчає фінансовій відповідальності (сплата податків, повернення кредиту) і правам споживачів. Програма курсу поділена на чотири основні блоки: «Власні фінанси», «Заощадження та інвестування», «Кредитування та запозичення», «Планування власного та сімейного бюджету» і складається з 30 уроків.

Вивчення економіки у 2013-2014 н.р. для загальноосвітніх навчальних закладів рівня стандарту й академічного рівня, як і в попередньому навчальному році, має такі особливості:

- навчальна дисципліна викладається у 11-х класах, а її програма розрахована на 35 годин, що охоплюють години вивчення матеріалу на уроках, включно з тими, які призначені для виконання практичних робіт і резервний час;

- програмою передбачено чотири розділи, що охоплюють низку тем:

1. «Основи економічного життя суспільства»;
2. «Ринкова економіка»;
3. «Національна економіка як ціле»;
4. «Світова економіка».

Для вивчення навчальної дисципліни «Економіка» рекомендовано підручники для 11-х класів:

I. Економіка (рівень стандарту, академічний рівень). 11 клас (авт. Радіонова І. Ф.), видавництво «Аксіома», 2011.

II. Економіка. (рівень стандарту, академічний рівень), 11 клас (авт. Крупська Л. П., Тимченко І.Є., Чорна Т. І.). – Харків: Ранок, 2011.

Логіці та змісту підручників відповідають методичні посібники, що значно розширюють можливості вчителя при підготовці матеріалів проміжного контролю знань учнів і

практичних робіт. До таких методичних посібників належать:

- Горленко А. О. Практичні роботи з економіки. 11 клас. Рівень стандарту – Кам'янець-Подільський: Аксіома, 2011.

- Горленко Г. О. Економіка. Тестові завдання. Навчальний посібник для учнів 10 – 11-х класів – Кам'янець-Подільський, Аксіома, 2010;

- Часнікова О. В. Економіка. 10 клас. Рівень стандарту. Академічний рівень: Експрес-контроль. – Харків: Ранок, 2010.

- Бондарев Н. В. «Економіка. 11 клас: Рівень стандарту. – Харків: Видавнича група «Основа», 2012.

Профільне навчання економіки в старшій школі забезпечується вивченням курсу «Економіка» протягом 210 годин навчального часу (по три години на тиждень у 10-му та 11-му класах), введенням курсів за вибором і факультативів, близьких до економіки предметів: математики на академічному рівні та географії на профільному.

Вивчення економіки у 2013-2014 н.р. на профільному рівні в ЗНЗ із поглибленим вивченням економіки також не буде відрізнятися від попереднього навчального року:

- навчальний предмет викладається у 10-х та 11-х класах, програма розрахована на 105 годин, що охоплюють 90 годин на вивчення матеріалу на уроках, 10 годин на виконання практичних (лабораторних) робіт і 5 годин резервного часу в кожному класі; програма включає п'ять розділів, що охоплюють двадцять чотири теми:

1. «Вступ до економічної теорії»;
2. «Фундаментальні поняття ринкової економіки та ринкова інфраструктура»;
3. «Теорія і практика підприємницької діяльності»;
4. «Національна економіка та роль уряду у її функціонуванні»;
5. «Світова економіка та інтегра-

методичні рекомендації

ційні процеси».

Для вивчення навчальної дисципліни рекомендовано підручники:

- Економіка (профільний рівень). 10 клас. Радіонова І. Ф., Радченко В.В. – Кам'янець - Подільський: Аксіома, 2011;

- Економіка (профільний рівень). 11 клас. Радіонова І. Ф., Радченко В.В. – Кам'янець - Подільський: Аксіома, 2011;

- Економіка. (рівень профільний), 10 клас. (авт. Крупська Л.П., Тимченко І.Є., Чорна Т.І.) , Харків, Ранок, 2011;

- Економіка. (рівень профільний), 11 клас. (авт. Крупська Л. П., Тимченко І. Є., Чорна Т. І.) - Харків, Ранок, 2011;

Матеріали підручників логічно структуровано. Крім основної змістової частини, визначення рівня знань учня, схематичного зображення логіки теми, підсумків теми, пояснення практичного значення набутих знань, матеріал підручника дає можливість учню поглибити знання, частково вийшовши за межі програми, підготуватися до конкурсів та олімпіад з економіки.

Додатково можна використовувати посібники:

- Горленко Г.О. Економіка (профільний рівень). Тренувальні вправи + Практичні роботи для учнів 10-х класів – Кам'янець-Подільський: Аксіома, 2010.

- Єфремова Л. В., Степаненко Т. О. Усі уроки економіки. 11 клас. I семестр. Профільний рівень. – Харків: Видавнича група «Основа», 2012.

- Горобинська М. В., Єфремова Л. В., Піддубна Л. І. Усі уроки економіки. 11 клас. II семестр. Профільний рівень. – Харків: Видавнича група «Основа», 2012.

В 11 класі учні переходять до вивчення підприємництва та різних аспектів діяльності фірм, особливостей національної економіки, ролі уряду у її функціонуванні, а також особливостей розвитку світової економіки та інтеграційних процесів у світі.

У межах варіативної компоненти змісту освіти пропонується вивчення в 10-му класі таких курсів за вибором:

- «Основи споживчих знань»,
- «Основи інтелектуальної власності»,

- «Фінансова грамотність»,
- «Географічна економіка»,
- «Економічне моделювання та розв'язування економічних задач».

При організації допрофільного вивчення економіки у 8 – 9-х класах за рахунок годин варіативної складової навчального плану рекомендуємо вивчати курс економіки за програмою «Основи економіки» (автори Л. М. Кириленко, Л. П. Крупської, І. М. Пархоменко, І. Є. Тимченко) і навчальним посібником «Моя економіка» (автори Л. М. Кириленко, Л. П. Крупська, І. М. Пархоменко, І. Є. Тимченко).

У класах із поглибленим вивченням економіки пропонується програма «Основи економіки» автора І. І. Климюка. Під час роботи за цими навчальними програмами вчитель має право коригувати кількість годин у залежності від можливостей навчального закладу. Для поглиблення і розширення змісту профільних предметів або забезпечення профільної прикладної і початкової професійної спеціалізації навчання пропонуються курси за вибором, що викладаються за рахунок варіативного компонента змісту освіти. У старшій школі як профільний зміст предмета «Економіка» представлений окремими спеціальними курсами, що, по-перше, враховують інтереси, здібності та життєві плани учнів, і, по-друге, відповідають профілю школи. До варіативної частини профільної школи віднесено такі економічні курси: «Основи підприємницької діяльності», «Власна справа», «Основи менеджменту», «Основи інтелектуальної власності», «Основи споживчих знань», «Основи сімейного господарювання» тощо.

Основними завданнями курсів за вибором є забезпечення вивчення економіки і споріднених з нею предметів на достатньому рівні. З їх допомогою відбувається трансформація наукових знань учнів у їх практичний досвід. Практичні роботи, екскурсії, презентації, дослідження, моделюючі або ситуативні вправи є невід'ємною складовою

занять. Робочі плани профільних класів можуть включати багато курсів за вибором і факультативів. Тим самим забезпечується гнучка система профільного навчання, що надає учням можливість обрати індивідуальну освітню програму.

Робочі плани класів із поглибленим вивченням предмета, крім розширення і поглиблення змісту, мають сприяти формуванню стійкого інтересу до предмета, розвитку відповідних компетенцій і орієнтацій на професійну діяльність, пов'язану з обраним профілем. Поглиблене вивчення здійснюється за спеціальними програмами або за модульним принципом: програма «Основи економіки» доповнюється набором курсів за вибором певного спрямування. Кожна з наведених програм може вивчатися за різними рівнями складності та обсягом. З метою більш повного врахування й розвитку навчально-пізнавальних інтересів учнів, їх нахилів і здібностей, учителю надається право змінювати до 30% зміст обраної навчальної програми.

Навчально-методичне забезпечення вивчення економіки постійно поповнюється новими навчальними посібниками, що готуються як фахівцями різних рівнів, так і досвідченими вчителями-практиками. Перелік посібників, які можуть бути використані при вивченні економіки, постійно оновлюється, друкується в щорічному інформаційному збірнику Міністерства освіти і науки України та розміщений на офіційному веб-сайті Міністерства освіти і науки України: [www.mon.gov.ua](http://mon.gov.ua) та веб-сайті Інституту інноваційних технологій: iitzo.gov.ua.

Суттєву допомогу в підвищенні фахового рівня та у підготовці до уроків з економіки вчителям надають журнал «Географія та економіка в сучасній школі» Міністерства освіти і науки.

**Д.ГАЛКІН,
методист з географії і економіки ХОІППО.**